

Vládné nariadenie zo dňa 26. mája 1925, č. 114, ktorým sa vydávajú všeobecné predpisy na ochranu života a zdravia pomocných robotníkov.

Vláda Československej republiky nariaďuje dľa § 102, odst. 6., zákona zo dňa 10. októbra 1924, č. 259 Sb. z. a n. (živnostenského zákona pre územie Slovenska a Podkarpatskej Rusi):

§ 1. — Pri živnostenských závodoch vo smysle § 40 zákona č. 259/1924 Sb. z. a n., ktoré budú schvalované po dni, kedy toto nariadenie nadobudne platnosti, budú zachovávané tieto všeobecné predpisy na ochranu života a zdravia pomocných robotníkov:

I. P r a c o v n e.

a) Priestorové pomery.

Priestor a plocha. Výška.

1. Všetky pracovne majú byť tak upravené, aby na každú osobu v nich zamestnanú pripadlo najmenej 10 krychlových metrov vzdušného priestoru a najmenej 2 štvoročné metry podlahy. V závodoch, v ktorých sa vyvinuje škodlivý prach, plyny alebo výpary, budú tieto najmenšie rozmery zvýšené primerane podľa potreby.

2. Pokiaľ stavebné predpisy neustanovujú ináč, má byť výška pracovien aspoň 3 metry, v podzemných miestnostiach priemerne aspoň 2·8 metru a v podkrovných miestnostiach aspoň pre polovicu plochy podlahy 2·9 metru.

U dosavádných budov môžu byť pripúšťané tiež menšie výšky nežli tuto uvedené, avšak nikdy menšie než 2·6 metru, keď spôsob výroby nevyžaduje väčšej výšky z ohľadu na vznikajúci prach, teplo, paru a pod. a činí-li vzdušný priestor, pripadajúci na osobu (odst. 1.), aspoň 15 krychlových metrov.

b) Stavebná úprava.

Dlážka. Podzemné a podkrovné miestnosti.

3. V pracovniach, v ktorých je dlážka sriadená z kameňa, betonu alebo z lepenice, budú na stálé stanovisko robotníkov — treba-li toho — položené dlážky zo dreva alebo z iného materiálu špatne vodiaceho teplo, pokiaľ to neni vylúčené pre nebezpečie ohňa.

4. V pracovniach, v ktorých sa zachádza s veľkým množstvom tekutín, buď dlážka sriadená neprepustne a tak kanalizovaná alebo vo spáde prevedená, aby tekutina snadno mohla odtiecť. Na stálé stanoviská budú položené pokiaľ možno latové rošty.

5. Okolo ohníšť a otvorených kúreníšť, ako aj okolo otvorov k vykurovaniu kachiel má podlážka byť sriadená ohnivzdorne aspoň do šírky 60 centimetrov.

6. Len vtedy sa pripúšťa užívať podzemných a podkrovných miestností za pracovne, vyhovujú-li tieto miestnosti príslušným stavebným predpisom.

Neobsahujú-li stavebné predpisy žiadnych ustanovení o podzemných miestnostiach, môže ich byť užívané ako dielen len vtedy, nie sú-li v mokrej pôde, nie sú-li vydané nebezpečenstvu záplavy a sú-li chránené tiež proti vníkaní vlhkosti pôdy, sú-li krem toho klenuté a sú-li aspoň so strany, odkiaľ svetlo dopadá, cele voľné, alebo sú-li u svetlíka aspoň meter širokého alebo je-li záverok (vrchol) ich klenutia aspoň 60 centimetrov nad najvyšším miestom priliehajúceho pozemku (nad úrovňou ulice) a ne-

leží-li podlaha hlbšie než najvýš 2,5 metru pod oným miestom. Takéto miestnosti majú byť okrem toho riadne vetrané a suché.

Podkrovných miestností, pokiaľ stavebné predpisy neustanovujú ináč, môže byť užívané len vtedy ako pracovien, sú-li priamo nad posledným poschodím a vyhovujú-li vôbec svojím prevedením stavebným predpisom o obytných miestnostiach v poschodiach. Dlážka musí byť izolovaná ohnivzdorne od stropných konštrukcií posledného poschodia. Strecha má byť sriadená izolačne proti teplu.

c) Cesty.

Dvere. Východy záchranné. Schody. Záchranné schody. Cesty v pracovných miestnostiach.

7. Dvere z pracovien na vonok vedúce buďte sriadené k otváraníu von, dvere do chodieb alebo do schodišť buďte sriadené k otváraníu von, alebo treba-li toho, ako dvere zásuvné a buďte pri veľkých miestnostiach tak založené, aby osoby, v týchto miestnostiach zamestnané, mohli ich v okamžiku nebezpečenstva rýchle a bezpečne opustiť. Dvere do schodišť vedúce musia byť tak upravené, aby ich otvorením nebol zostup zatarasený. V pracovniach, v ktorých za výroby sú výbušné látky, ľahko zápalné plyny, pary alebo tekutiny, buďte dvere a dverné zárubne sriadené ohňuvzdorne.

8. V závodoch, v ktorých by pri nebezpečenstve nebolo ľazä miestnosti a budovy obyčajnými východy bez nebezpečnej zácpy opustiť, menovite sú-li v nich snadno zápalné látky alebo plyny, buďte sriadené východy záchranné. Pre úhrnný počet východov a pre ich rozmery má byť pravidlo, aby východ, ktorý je určený pre najvýše 50 osôb, mal svetlú šírku aspoň 1,20 metru a aby pre väčší počet osôb bolo sriadené pomerne viac východov.

Záchranné východy buďte zrejme označené; sú-li za obyčajnej výroby zavreté, vtedy kľúč ku dverám musí visieť vedľa nich, všeobecne súc prístupný, alebo byť pod sklom alebo plombou uzavrený a musí byť označený nápisom »kľúč k záchrannému východu«.

9. Neobsahujú-li stavebné predpisy nič o tom, ako schody majú byť sriadené, buďte v každej závodnej budove, ktorá má niekoľko poschodí, prevedené chňuvzdorné rovnoramenné schody, ktoré sú v murovanom schodišti s chňuvzdornou strechou a po ktorých môže sa vyjsť zo všetkých miestností budovy priamo von.

V rozľahlých závodoch buď sriadené niekoľko takých schodišť, a to tak, aby žiadné miesto budov nebolo vzdialené pres 40 metrov od schodov.

Nie sú-li takéto schody určené pre viac osôb než pre 50, musia byť široké aspoň 1,25 metru, pre každých ďalších 50 osôb buď pridané 50 centimetrov šírky alebo buď sriadené pomerne viac schodišť.

10. Kde zvláštne miestné pomery toho vyžadujú, aby byly sriadené záchranné schody, môže tejto potrebe byť vyhovené tým spôsobom, že vonku na budove sriadia sa železné, rovnoramenné schody alebo pri menšom počte robotníkov železné záchranné rebríky, ktoré s pracovníami majú byť spojené východami zreteľne označenými a pohodlne prístupnými.

11. Hlavné cesty vo všetkých pracovniach majú mať použiteľnú, stĺpami, vedením remeňov, prevody, hrídelmi a pod. vecmi nezúženú najmenšiu šírku 1 metru, potrebné priechody medzi strojami rovnako

takú šírku 60 centimetrov. Kde nebezpečnosť pracovných strojov, veľkosť obrábaných kusov alebo množstvo odpadkového materiálu toho vyžadujú, majú cesty byť primerane rozšírené.

Príchod ku pracovniam v podkroví nemá viesť prez otvorené podkrovné miestnosti, ale má byť obklopený ohňuvzdornými stenami a viesť priamo k ohňuvzdorným hlavným schodom.

d) Osvetlenie.

Okná. Umelé osvetlenie. Osvetlenie výpomocné. Bezpečnostné osvetlenie. Výstražné osvetlenie. Prenosné osvetlenie.

12. Okná a svrchné osvetlenia všetkých pracovíň buďte tak vymerané, aby boli tieto miestnosti osvetlené dostatočne podľa prác v nich prevádzaných. Buď zamedzané, aby robotníci v uzavrených pracovniach neboli obťažovaní priamym svetlom snečným.

13. Všetky pracovné chodby, schodištia a továrenské dvory buďte dostatočne osvetlené, treba-li toho, tiež vo dne. Upotrebuje-li sa tekutých svietiv, nebuď užívané lámp s krehkými nádržkami sklenenými. Všetky osvetľovacie predmety musia byť bezpečne zavesené. Lampy pre ľahko prchavé svietivá s horákmi upravenými pod nádržkou na svietivo, buďte krem toho tak zavesené alebo nesené, aby bolo silnejšie zahriatie tejto nádržky vylúčené. Miestností, určených k uschovaniu takýchto lámp, nesmie byť používané k trvalému pobytu robotníkov. Pokiaľ ide o elektrické osvetlenie, poukazuje sa na predpisy a normácie československého elektrotechnického sväzu.

14. Deje-li sa osvetlenie z ústrednej stanice osvetľovacej, treba sa postarať o primerané osvetlenie výpomocné, ktoré nesmie byť závislé od ústrednej stanice osvetľovacej a ktoré musí byť udržiavané v pravidelnej činnosti aspoň pri každých dverách východových, ako aj na chodbách a schodoch.

15. Pracovne, v ktorých sú pri výrobe výbušné látky, ľahko zápalné plyny, pary alebo tekutiny, smejú byť osvetľované len z vonku; svetelné zdroje musia byť oddelené od pracovíň nepredýšnou sklenenou záverou. Nedopúšťajú-li miestne pomery takého osvetlenia, dovoľuje sa osvetlenie elektrickými žiarovkami s tou podmienkou, aby boli vedenia riadne izolované, aby poistky boly vonku a aby žiarovky boly opatrené ochrannými príklopy zo silného skla, uzavrenými na všetkých stranách a obklopujúcimi tiež obruby.

16. U otvorov v dlážke alebo na stenách, u otvorov násypných, lešení, plošín, výstupov na schody, okien, výťahových šachiet a nakládacích otvorov, galerií, naklonených plôch, jám, stôk a podobných zariadení, kde nie sú účinené spofahlivé opatrenia, aby ľudia alebo materiál nespádli, buď postarané o výstražné osvetlenie pri nastávajúcej tme.

17. Ku prenosnému osvetleniu smie byť upotrebené v závodoch ohňom nebezpečných len bezpečnostných lámp alebo elektrických žiaroviek.

e) Kúrenie.

18. Všetky pracovne, ktoré sú určené k trvalému pobytu robotníkov, nepôsobí-li už výroba sama dostatočného vyhriatia alebo nevyžaduje-li výroba, aby bola nižšia teplota zachovaná, majú byť opatrené vykurovacím zariadením, ktoré vylučuje nebezpečenstvo požiaru a má tak pôsobiť, aby robotníci neboli obťažovaní sálavým teplom a netrpeli na

svojom zdraví. Železné kachle buďte obklopené plechovými plášťmi alebo zástenami.

19. Pracovne, v ktorých sú pri výrobe výbušné látky, snadno zápalné plyny, pary alebo tekutiny, smejú byť vykurované len spôsobom, ktorý úplne vylučuje nebezpečenstvo, že sa chytia.

f) Vetranie.

Výmena vzduchu. Umelé vetranie. Odstraňovanie hmly. Odvádzanie zplodín horenia (spalkov).

20. V každej pracovni buď pečované o primeraný prívod čerstvého a odvádzanie zkaženého vzduchu, bez toho že by vznikol škodlivý prievan.

21. Závody, v ktorých sa vyvinujú prach, plyny alebo výpary, majú byť opatrené úpravami k zamedzeniu nepriaznivých vlivov; je-li toho treba, buďte tieto zplodiny odssávané zpravidla na mieste vzniku.

22. V pracovniach, v ktorých pri výrobe vzniká veľké množstvo vodných pár, buď vhodnými opatreniami (vykurovacími zariadeniami, účinnou ventiláciou, umelým privádzaním prehriateho vzduchu, zamedzením priameho prístupu chladného vzduchu z vonku, sriadením dvojitého okien a dvojitého striech a pod.) pokiaľ možno postarané o to, aby bol zamedzený vznik hmly, ohrozujúcej bezpečnosť robotníkov, menovite vtedy, sú-li v takých miestnostiach pracovné stroje motoricky hnané.

23. Otvorené ohništia buďte opatrené dymníkmi tak, aby bol dým odvádzaný z pracovíň.

Výfukové plyny spaľovacích motorov (plynové, benzinové, petrolejové, liehové motory atď.) buďte odvádzané nad strechu von alebo do komína.

g) Udržovanie a ohradenie.

Stavby. Cesty. Zábradlie schodov. Ohradenie.

24. Po stránke stavebnej buď každý závod udržovaný stále v stave čistom a pre výrobu bezpečnom. Zvláštnu pozornosť treba venovať stropným konštrukciám ťažko zafaženým.

25. Príchody k dverám a schodom buďte udržované v dobrom stave a prosté všetkých komunikačných prekážok; totiež platí o všetkých ostatných spojovacích cestách, pokiaľ výroba nevyžaduje, aby tam bol dočasne materiál skladaný a pod.

26. Každé schody buďte opatrené aspoň jedným madlom a na voľných stranách pevným zábradlím, horejšie konce madiel alebo zábradlia buďte buďto do steny zapustené alebo pri voľne stojacích zábradliach dolu uzavrene zahnuté.

27. Otvory v podlahe alebo vo stenách, otvory násypné, lešenia, plošiny, výstupy na schody, okná, výfahové šachty, galerie, naklonené plochy, jamy, stoky a pod. buďte ohradené, aby ľudia alebo materiál nespádli.

II. Parné kotle.

a) Kotelňa.

Výška. Východy. Cesty. Stanovisko kuriča. Kanály pre popol.

28. Kotelňa má byť tak vysoká, aby bol nad hornou plošinou obzdívky kotlov voľný priestor aspoň 1.8 metru priemernej výšky; tohoto priestoru nesmie byť nijako používané ku práci, prespávaniu, ku skladaniu alebo sušeniu predmetov.

29. Každá kotelňa má mať aspoň jeden na vonok vedúci východ so dvermi von sa otvárajúcimi; pre väčšie kotelne buď sriadené podľa potreby viace východov, kotelne však nesmujú byť užívané ani za pravidelný priechod alebo prijazd ani k iným účelom, ktoré nesúvisia priamo s prácami v kotelni.

30. Parné kotle majú byť zazdené tak, aby podľa počtu kotlov zostala jedna alebo niekoľko chodieb aspoň 70 centimetrov širokých k zadnej strane kotlového zdiva.

31. Stanovisko kuriča v kotelnách má byť od čela kotla ku protjšej zdi aspoň 2.5 metru široké.

32. Sú-li u kotlov sriadené pod kuričovým stanoviskom sberacie kanále pre odvádzanie popola, buďte tieto tak upravené, aby maly dva prístupy a boly primerane priestorné, dobre vetrané a dostatočne osvetlené.

b) Parné kotle.

Zákonné predpisy. Kotle pod širým nebom. Výstupy. Kotlové galerie. Vypúšťacie ventily. Osvetlenie. Ochranné púzdra. Úpravy uzavieracie.

33. Čo sa týka konštrukcie, postavenia, zkušania, revízie, obsluhy a opráv parných kotlov, o tom platia príslušné zákony a nariadenia.

34. U parných kotlov, ktoré stoja pod širým nebom, musí byť stanovisko kuriča kryté aspoň prístreškom.

35. Horné plošiny obzdívok kotlov a galerie buďte prípustné po pevných výstupoch alebo schodoch, ktoré buďte opatrené madlami; tieto výstupy majú byť pokiaľ možno blízko stanovisku kuriča. Vo väčších kotelnách buď pečované o dostatočný počet pevných výstupov na prednej i zadnej strane zazdívky kotlovej.

U stojatých kotlov má byť poistná armatúra, prístupná bezpečne aspoň po rebríku.

36. Kotlové galerie buďte ohradené pevnými zábradliami.

37. U kotlov, ktoré stoja v pracovniach alebo pod širým nebom, buďte ventily a kohútky k vypúšťaniu vody primerane zabezpečené, aby nepovolane osoby nemohly s nimi manipulovať.

38. Stanovisko kuriča, výstupy na kotly, tlakomery a vodoznaky buďte dostatočne denným alebo umelým svetlom osvetlené.

39. Sklenené trubky vodoznakov buďte opatrené pevnými ochrannými púzdry, ktoré však nemajú prekážať presnému pozorovaniu vody.

40. Každý parný kotel, ktorý sa má vo vnútre prehliadať, musí sa vo všetkých spoločných potrubiach a kúreništiach dať uzavrieť od iných, pod tlakom udržovaných kotlov bezpečne účinkujúcimi zariadeniami.

c) Parné potrubie.

Izolácia. Odvodnenie. Ventily činné pri prasknutí trúby.

41. Pracovňami vedené parné potrubie buďte opatrené izolačným obalom okrem parných vedení, určených k vykurovaniu, a krem potrubí, ktoré už svojou polohou sú ťažko prístupné.

42. Aby sa zamedzilo nárazom vody, buďte na primeraných miestach parných potrubí sriadené odvodňovacie úpravy.

43. Z bezpečnostných dôvodov doporučuje sa vložiť do hlavného parovodu priamo za každý kotel samočinný ventil, účinkujúci pri prasknutí trúby.

III. Hnacie stroje.

a) Strojovňa.

Signálne zariadenie. Turbinové komory.

44. Strojovňa buď spojená signálnym zariadením s pracovňami od hnacieho stroja závislými tak, aby jednak ním strojník mohol oznámiť do pracovíň, že stroj spustí, jednak aby z pracovíň mohlo byť žiadané zastavenie stroja.

45. Pri turbinách buď pamätované, aby bol dolný priestor turbíny bez nebezpečenstva prístupný.

b) Motory.

Ochranné opatrenia. Regulátory. Maznice. Vodné kolá. Žentúry. Roztáčacie a natáčacie úpravy. Zarážanie. Turbíny. Motory výbušné a spaľovacie. Elektrické stroje.

46. Pohybujúce sa časti hnacích strojov (sotrvačník, kľuka, ojnica, priečna hlava, prechádzajúci koniec piestovej tyče, zábery ozubených a kúzelových kôl, páky čerpadiel a pod.) buďte podľa toho, ako provoz to dovoľuje a pokiaľ sú v dosahu obsluhovača, tak zabezpečené, aby bol obsluhovač pri svojej práci chránený.

Hnacie stroje, ktoré sú postavené v pracovniach a nie sú priamo spojené s pomocnými stroji, majú byť chránené po celom obvode zábradlím, nie sú-li už svojím umiestením zabezpečené.

47. U regulátorov, ktoré sa poháňajú remeňmi, buď o to pečováné, aby sa remeň nemohol sošmeknúť.

48. Pohyblivých mazníc nebuď u hnacích strojov pokiaľ možno užívané.

49. Vodné kolá buďte na celom svojom obvode tak ohradené, aby ľudia a materiál nemohli spadnúť do podkolia.

50. Súkolie a prevod u žentúrov, u ležatých žentúrov a tiež prevodný hriadeľ buďte úplne prikryté; kryt smie byť cieľom mastenia, ohliadky a pod. sňatý až vtedy, keď boly ťažné zvieratá vypriahnuté.

Prenášanie sily zo žentúra k pracovnému stroju má byť tak upravené, aby žentúr, zostanú-li ťažné zvieratá náhle stáť, nemohol ďalej byť hnaný pracovným strojom ešte sa pohybuúcim.

51. Hnacie stroje, ktoré následkom svojej konštrukcie nemôžu sa samy uviesť v pohyb, majú byť opatrené úpravami k roztáčaniu a natáčaniu, je-li zovňajší priemer sotrvačníkov prez 1,6 metru alebo je-li sotrvačník menšieho priemeru ťažko prístupný. U parných strojov, ktoré spočívajú na parnom kotle (lokomobily a pod.), nie je treba tejto úpravy.

52. Vodné motory majú sa dať zaraziť a vypojiť zo závodnej budovy alebo zo strojovne. Zarážacie úpravy (stavidlá, klapky a pod.) majú tesne zavierať a byť v dobrom stave udržívané, aby sa vodný motor nemohol náhodne dostať do pohybu. Vodné kolá buďte pri opravách, vysekávaní ľadu a podobných úkonoch zastavené a silnými operami alebo zadržovadlami zaražené.

53. U turbín s veľkým spádom má byť dolný koniec každej prieleznej privádzacej trúby opatrený prielazom.

54. Je-li u motorov spaľovacích nebezpečenstvo spätného zapálenia, buď tomu zabránené vhodnými úpravami (odraznými ventily).

55. Čo sa týče strojov a zariadení určených k výrobe, motorickému užívaniu, transformácii, hromadeniu a vedeniu elektrického prúdu, treba hľadieť na predpisy a normalie elektrotechnického sväzu československého.

IV. Transmissie.

Vysunutie. Zabezpečenie. Lávky. Ložiská. Rebríky s háky. Nahadzovadlá remeňov. Nosiče remeňov. Pohony lanové a remeňové.

56. Každá hlavná transmissia buď tak upravená, aby mohla byť vysunutá neodvisle od hnacieho stroja.

57. V dosahu robotníkov buďte zakryté všetky hriadele, remenice, ozubené kolá a iné pohybujúce sa časti transmissií, ktoré sú niž než 2 metry nad dlážkou; kolmé hriadele buďte až do výšky 1·8 metru nad dlážkou obednené a transmissie, pod zemou vedené, buďte opatrené bezpečným krytom.

Vyčnievajúcich klínov s nosom, šraubov a podobných súčasti na pohybujúcich sa častiach transmissií treba sa vystríhať alebo treba tieto výstupky zakryť hladkými obaly; zábery ozubených a kúzelových kôl buďte taktiež zakryté.

58. V závodoch nepretržite pracujúcich, v ktorých je treba obsluhovať transmissie i pri ich chode, buďte pozdĺž tých transmissií a predlôh, ktoré sú vedené vyššie než 4·5 metru, sriadené lávky s lištami na okraji a pevnými zábradliami.

59. Transmissné ložiská buďte opatrené pokiaľ možno samočinnými maznicami.

60. K obsluhu transmissií buďte pri ruke rebríky s háky, ktoré majú byť tak upravené, aby sa pokiaľ možno nepošinovaly alebo neklzaly.

61. K nahadzovaniu remeňov pri pohybe, ktoré sú širšie od 40 milimetrov alebo ktoré pri menšej šírke pohybujú sa rýchlejšie než 10 metrov za sekundu, buďte opatrené nahadzovadlá remeňov alebo iné vhodné zariadenia. Z toho sú vyňaté remene na stupňových a hnacích kotúčoch strojov obrábacích a pracovných.

62. Pre shodené remene alebo laná buďte vedľa remeňových alebo lanových kotúčov, upevnených na transmissných hriadefoch sriadené pevné nosiče remeňov.

63. Lanové a remeňové pohony buďte v dosahu robotníkov ohradené.

»Letmé« remene stojatých žentúrov, ako aj remene, ktoré sa pohybujú rýchlejšie než 10 metrov za sekundu alebo ktoré sú širšie než 180 milimetrov, ďalej lanové a refazové pohony buďte podchytené, sú-li nad pracovnými miesty alebo cestami. Podchytenie buď prevedené tak, aby remeň, lano alebo refaz, pretrhne-li sa, mohol odbehnúť v bezpečnom vedení.

64. Hnacie remene nesmiejú mať ani vlajacích koncov ani vyčnievajúcich šraubov alebo praciek.

V. Pracovné stroje a závodné zariadenia.

Úpravy vysúvacie. Kotúče brusné a smirkové. Kruhové pily. Závodné zariadenie. Potrubie. Rebríky.

65. Každý pracovný stroj motoricky hnaný musí byť opatrený voľným kotúčom a vysunovacou vidlicou, ktorou ľaz spoľahlive zaistiť, alebo iným vysunovadlom, ktorého môže byť bez nebezpečenstva rýchle a iste upotrebené.

66. Hnacie mechanizmy a iné pohyblivé časti pracovných strojov a pomocných zariadení, pokiaľ sú v dosahu robotníkov a môžu ich ohroziť, buďte zakryté alebo uzavreté, pokiaľ to užívanie stroja pripúšťa.

Menovite budú:

a) zábery ozubených a kúzelových kôl, ako aj zábery trecích kúzelov a kotúčov zakryté, veľké, rýchle bežiacie, ozubené súkolia však podľa možnosti úplne uzavreté;

b) dráhy, v ktorých sa pohybujú protizávažia, váhadla, sotrvačné gule a podobné predmety, budú ohradené;

c) vyčnievajúce nosy klínov, šraubové hlavy a matky na otáčajúcich sa hriadeľoch a kotúčoch, ako aj vyčnievajúce konce hriadeľov budú hladko zakryté; remenice a sotrvačníky budú pri väčšom počte obrátok zakryté alebo ich ramená zapažené úplne doskami, je-li toho treba, i na oboch stranách;

d) na záberovej strane válcových dvojíc, neprivádza-li sa materiál samočinne alebo supportom alebo inou vhodnou úpravou a dopúšťa-li toho provozovací spôsob, budú učené primerané opatrenia, aby ruky robotníkov nemohly se medzi ne dostať. Ostatné válce a hriadele s nožami budú chránené za všetkých okolností krytom alebo predložkou.

67. Každý brus buď tak zariadený, aby mohol byť vysunutý neodvisle od transmissie. Motoricky hnané brusné a smirkové kotúče musia mať guľaté vývrty a nesmú byť pripevnené na hriadeľ klínami. Pre brúsenie nástrojov budú sriadené vhodné podpery. Majú-li takéto kotúče na obvode väčšiu obvodovú rýchlosť než 10 metrov za sekundu, budú opatrené dostatočne silnými posunovateľnými ochrannými kryty.

68. Kruhové pily, pokiaľ spôsob, ako sa ich užíva, to pripúšťa, aby bola ochranná úprava sriadená, budú na zadnej strane pilového kotúča opatrené priliehajúcim rozovieracim klínom a buď pod stolom ležiaca časť pilového kotúča zabezpečená proti doteku chráničkami na oboch stranách. Není-li sriadená spofahlivá úprava podávacia, buď horná časť pilového kotúča opatrená posunovateľným ochranným košom.

69. Nádržky, pánve, kotle a iné otvorené nádrže, ktoré sú hlbšie nežli 0,85 metru alebo sú určené pre látky žieravé, jedovaté alebo vrele, budú primerane ohradené alebo spofahlive prikryté, nevyčnieva-li ich kraj aspoň 0,85 metru nad dlážku alebo nad stanovisko robotníka.

70. Potrubie pre pary, plyny, kyseliny, lúhy alebo vrele tekutiny, ústiacie do prístrojov, do ktorých nutno vstupovať, musia byť opatrené spofahlivými ventilmi, ktoré sa dajú bezpečne uzavrieť a ktoré môžu byť pokiaľ možno odpojené slepými prírubami.

71. Drevené rebríky majú byť zhotovené zo zdravého, nosného materiálu; stupne budú do rebríkových žrtí nepohyblive zapravené; pribité dosky alebo latky nie sú za stupne prípustné. U dvojatých rebríkov má byť umožnené spojiť obe ramená hákami a okami; šarnýry majú byť upevnené buďto nýtami alebo šraubami s matkami.

VI. Výťahy, zdvihadlá, baranidlá a tlky.

Výťahové šachty. Výťahová klietka. Hydraulické výťahy. Osvetlenie. Ohraničenie zdvihu. Ohradenie. Svážné striedy. Zorávy a zdvihadlá, baranové drtiče a tlky. Pojazdne zorávy. Únosnosť. Vyzkúšanie.

72. Dráha každého výťahu má byť okrem otvorov k nakladaniu a k vstupovaniu na všetkých prístupných miestach od zdola až najmenej do výšky 1,8 metru tak zapažené alebo ohradené, aby bolo nebezpečné priblíženie vylúčené.

Na nakladacích a vstupných miestach vo všetkých poschodiach budú prevedené zariadenia (dvere, zábradlia), ktoré samočinne uzavru výťa-

hovou šachtu, akonáhle sa klieťka výfahu počne pohybovať, alebo ktoré pripúšťajú pohyb klieťky len pri zavrených dverách alebo zábradliach.

U výťahov so súkolím alebo so škripcovým strojom (otvorené ťahanie) buďte otvory k nakladaniu primerane zabezpečené, aby osoby a materiál nemohly spadnúť.

Hamovnicové stolicové výťahy vo mlynoch sú vyňaté z ustanovení tohoto oddielu; o nich budú vyhlásené zvláštne predpisy ochranné.

73. Každá výťahová klieťka, ktorej tiež osoby používajú, buď opatrená samočinným zachycovačom alebo rychlostnou hamovnicou a buď prikrytá ochrannou strechou.

74. U hydraulických, priamo účinkujúcich výťahov, ktorých tiež osoby užívajú, buď medzi rozvod a hnací valec vložená poistná úprava, ktorá zamedzí príliš rýchle sjetie klieťky, keby trúba praskla.

Je-li niekoľko hydraulických výťahov napájané zo spoločného akumulátora, buď u každej jednotlivej tlakovej trúby sriadený ventil odrazný.

75. Každý otvor pre nakladanie alebo vstupovanie buď denným alebo umelým svetlom dostatočne osvetlený.

76. Na každom motoricky hnanom vyťahovadle buď sriadené samočinné ohraničenie zdvihu pre najvyšší a najhlbší stav.

77. Hnacie mechanizmy výťahov, vakových zdvihadiel, svážnych stried, zorávov, dopravných šnekov a pod. buďte ohradené, nie sú-li už svojou polohou chránené. Protizávažie buď umiestené v bezpečnom vedení a všetky zábery ozubených kôl, ktoré sú v dosahu alebo ktorých sa ľzä nahodile dotknúť, buďte prikryté.

Výťahy, vakové zdvihadlá a všetky také zdvihacie zariadenie majú byť tak upravené, aby osoby pod nima zamestnané nemohly byť ohrozené spadávaním materiálu.

Kolmé zdvihadlá vakové buďte zapažené na prístupných miestach okrem miest, kde sa obsluhujú; v najdolejšom poschodí buď sriadená na ochranu obsluhujúcich robotníkov primerane silná ochranná strecha.

78. Svážné striedy buďte opatrené vhodnými úpravami, podvozkami, záverami, dvojitémi lany, zachycovadlami a pod. tak, by osoby na dolnom konci neboly ohrozené sjazďajúcimi vozy.

Hamovnica má byť tak upravená, aby bola pri klude zavrená a uvoľnila sa len vtedy, keď sa má viezť (uvoľňovacia hamovnica).

79. Zorávy a zdvihadlá buďte opatrené západkou a pásovou hamovnicou alebo inou bezpečne účinkujúcou úpravou hamovnicovou. Má-li bremenom byť spúšťané svojou vlastnou váhou, musí byť pri chode v oboch smeroch sriadená západka, ktorá zamedzuje, aby rýchly chod samočinne nastal.

U baranových drtičov a tlkov musia byť sriadené vhodné ochranné steny na ochranu robotníkov pri nich zamestnaných, ako aj pre zabezpečenie blízkych pracovísk a ciest.

80. Pojazdné zorávy, na ktorých sú ich riadičia, majú mať dostatočne bezpečné a ohradené lešenie alebo galerie, aby ľudia a materiál nespádli. Všetky prístupné zábery ozubených kôl buďte zakryté.

81. Na každom zoráve buď zreteľne vyznačená jeho únosnosť v kilogramoch.

82. Prv nežli sa niektorého výfahu použije, buďte jeho strojné a zachycovacie úpravy pri zafažení najväčším dovoleným bremenom užitočným vyzkúšané znalcom, ktorým môže byť tiež technicky vzdelaný úradník závodný. Nosné ústrojje buď zkušané dvojnásobným dovoleným za-

ťažaním, ktoré buď ponechané voľne visieť aspoň po 20 minút na vyťahovadle.

Výťahy osôb buďte aspoň každé tri mesiace, výťahy bremien aspoň každých šesť mesiacov prezkušané.

Všetky namáhané časti iných zdvihadiel buďte vyzkušané aspoň raz za rok čo do svojej nosnosti a bezpečnej účinnosti, pri čom pre zorávy nosnosti až do 25 tún užitočného bremena buď užité zaťaženie na zkušku o 25% zvýšeného, pre zorávy však väčšej nosnosti buď zkušebné bremeno o 10% ťažšie nežli bremeno užitočné.

O vykonaných zkuškách buďte vedené záznamy.

VII. Dopravné zariadenie.

Posunovačská služba. Dráhy pre dopravu hmôt.

Tečny a posunovadlá. Nakladanie a skladanie. Výklopné vozíky. Doprava sudov a pod.

83. Posunujú-li sa železničné vozy na priemyselných kofajach ľudskou silou alebo ťažnými zvieratmi, buďte dané posunovačom hamovnicové sochory, zdrže, podkladné klíny alebo podobné predmety. Posunujú-li sa vozy ťažnými zvieratami, buď upotrebené ťažných refazov alebo povrazov aspoň 2,5 metrov dlhých.

Koná-li sa posunovanie motorickou silou, buďte učinené opatrenia, ktorých je treba pri riadnej jazde železničnej.

84. Na dráhach pre dopravu hmôt, ktoré sú vo svahu, buď postarané o spofahlivé hamovanie dostatočným počtom hamovateľných vozidiel.

85. Točny a posunovadlá musia sa dať zaistiť vo svojej správnej polohe vhodnými úpravami.

86. Pri nakladaní a skladaní ťažkých bremien upotrebené sklzné kofajnice alebo lyžiny buďte zabezpečené proti nahodilému sošmeknutiu alebo prekoteniu a buďte v zime ľadu zbavené a pieskom, popolom alebo podobnou látkou posypané. Vozidlá buďte zabezpečené vhodnými úpravami proti prekoteniu.

87. Výklopné vozíky musia byť opatrené spofahlivými zarážacími úpravami, ktoré sa dajú bez nebezpečenstva obsluhovať.

88. Pri doprave válcov, trúb, cylindrov, sudov a pod. buďte učinené vhodné ochranné opatrenia, aby sa neškutáľaly.

VIII. Miestnosti skladné.

Zaťaženie. Urovnávanie materiálu. Skladište horľavých látok.

89. V skladných miestnostiach, ktoré sú nad inými miestnosťami, buď vyznačené dovolené najväčšie zaťaženie na štvoročný meter v kilogramoch.

90. Kde sa materiál vo väčšom množstve urovnáva na seba, buď pečované vhodnými opatreniami o to, aby sa složené veci nesosunúly.

91. Zásoby tekutých látok horľavých smejú byť uschované len v ohňuvzdorných miestnostiach, oddelených od pracovných miestností a výdatne vetraných, ktorých dlážka leží hlbšie nežli susedné okolie. Skladné miestnosti, v ktorých má byť stále tiež v pohotovosti zásoba vhodných hasidiel (piesku, popola a podobných vecí), nesmie sa užívať ani ku skladaniu iných látok ani k iným účelom a smie sa do nich chodiť len s lampami bezpečnostnými.

Ostatne platia pre ukladanie tekutých horľavých látok príslušné ustanovenia vládneho nariadenia zo dňa 26. mája 1925, č. 115 Sb. z. a n., o obchode s minerálnymi olejami.

IX. Ochranné pomôcky.

Ochrana očí. Ochrana dýchacieho ústrojia. Inakšie ochrany tela. Pracovný odev. Bezpečnostné násosky. Prvá pomoc.

92. Robotníci, ktorých zrak pri ich zamestnaní môže byť ohrozený parami, žieravými alebo vreľými tekutinami, čerepinami, žhavými alebo roztavenými hmotami, buďte opatrení ochrannými okuliarmi, ochrannými stienitkami alebo maskami na obličaj. Na ochranu ostatných robotníkov buďte, treba-li toho, sriadené ochranné steny alebo siete.

93. Robotníci, ktorých dýchacie ústrojje je ohrozené plynami, parami alebo prachom, buďte opatrení rešpirátormi, ktorých vložka buď impregnovaná podľa potreby primeranými pohlcovadlami alebo inými účelnými prostriedky ochrannými.

Všetky tieto ochranné pomôcky buďte udržiavané stále v čistom stave.

94. Robotníci, ktorí sú ohrození pri svojom zamestnaní popálením, premočením alebo poranením nôh, buďte opatrení účelnou obuvou.

Robotníci, ktorí manipulujú so silnými kyselinami, vreľými, žieravými alebo jedovatými tekutinami alebo sú zamestnaní pri doprave ostrohranných alebo špičatých predmetov, buďte opatrení látkovými alebo koženými zásterami, alebo pokiaľ ich práca to pripúšťa, pevnými koženými chránitkami na rukách alebo rukavicami z pevného materiálu, a je-li nebezpečenstvo, že by mohli byť poranení žhavým alebo roztaveným materiálom, buďte opatrení krem toho chránidlami lietkovými (gamaše a p.).

95. Pre pracovné výkony s látkami zdraviu škodlivými, ako na príklad so žltým fosforom, olovenými preparáty, živým striebrom a pod., ako aj pri triedení handár buďte robotníkom dané zvláštne šaty pracovné, o ktorých pravidelné čistenie a primerané uschovanie buď pečované.

96. K vyprázdňovaniu nádob, ktoré obsahujú silné kyseliny, vreľé, žieravé alebo jedovaté tekutiny a nie sú opatrené výpustnými kohútikami, buďte dané robotníkom bezpečnostné násosky, pumpy, výklopné koše a podobné.

97. V každom väčšom závode i v každom závode so zvláštnym nebezpečenstvom pre osoby v ňom zamestnané má byť pri ruke materiál, ktorého je treba ku prvej pomoci (obväzový materiál, prostriedky krvstaviacie, prostriedky občerstvujúcie, dezinfekčné a pod., podľa potreby tiež dopravné prostriedky); správcovia závodov a dozorčí sriadenci majú byť oboznámení s ich užívaním.

X. Voda, umývárne, kúpeľne a šatne.

Voda. Umývárne. Kúpeľne. Uschovanie šatov.

98. V každom závode buď postarané o to, aby v ňom bola pitná voda a voda k mytiu.

99. V každom väčšom závode, kde sa používajú alebo vznikajú škodlivé, žieravé alebo jedovaté plyny, tekutiny alebo hmoty alebo kde sa vyvinuje silne prach, ako aj kde robotníci sú vydaní značnému znečisteniu tela, majú byť sriadené pre obe pohlavia oddelené umývárne a šatne s primeranými úpravami k mytiu.

100. Vo väčších závodoch, v ktorých pre zamedzenie následkov zdraviu škodlivých je toho treba, aby telá niektorých robotníkov boli dôkladne očistené alebo ochladené, buďte sriadené kúpeľne s mydlom a uterákmi.

101. Buďte učinené opatrenia, aby šaty, od robotníkov pred počiatkom práce odložené, mohli byť riadne uschované, súc chránené pred účinkami škodlivými zdraviu robotníkov, ako je vlhkosť, prach alebo škodlivé pary.

XI. Z á c h o d y.

Počet a úprava. Osvetlenie a ochrana proti povernosti. Záchody buďte oddelené podľa pohlavia. Záchodky. Čistenie.

102. O počte a úprave záchodov platia stavebno-policajnú a zdravotné predpisy. Kde niet takých predpisov, má byť pravidlom, aby aspoň na každých 30 osôb pripadol jeden sedadlový záchod, pri čom záchody buďte rozdelené primerane podľa rozsahu závodu.

Sú-li záchody v závodnej budove, buďte odvádzacie trúby spojené s vetracími trúbami v priemere aspoň 25 centimetrov nad strechu vyvedenými.

Záchody, ktoré nie sú zariadené na splachovanie, nemajú byť spojené priamo s pracovňami, ale majú byť od nich oddelené výdatne vetranými predsieňami alebo krytými chodbami.

103. Záchody majú byť dostatočne denným alebo umelým svetlom osvetlené a byť tak prevedené, aby robotníci neboli vydaní pri svojom pobyte v nich nepohodám povernosti.

104. Záchody vo väčších závodoch buďte oddelené podľa pohlavia robotníkov, opatrené zvláštnymi príchody a označené nápisami.

105. Pri záchodoch určených pre mužov buďte sriadené záchodky (pissoiry). Záchodkové žlábký alebo mušle buďte sriadené z neprepustného materiálu a buďte udržívané stále v neprepustnom stave.

106. Záchody a záchodky buďte udržívané stále čisté; nie sú-li sriadené na splachovanie alebo na sypanie rašelínovej drti, buďte učinené iné opatrenia proti zápachu.

§ 2. — Prestupky tohoto nariadenia, pokiaľ nejde o činy prísnejšie trestné, stíhajú sa dľa zákona č. 259/1924 Sb. z. a n.

§ 3. — Prevedením tohoto nariadenia poveruje sa minister priemyslu, obchodu a živností, minister sociálnej pečlivosti a minister verejného zdravotníctva a telesnej výchovy v dohode so zúčastnenými ministrami.

§ 4. — Toto nariadenie nadobudne účinnosti dňom vyhlásenia.

(Vyhláseno v částce 49. Sb. z. a n. dne 16. června 1925.)

Vládné nariadenie zo dňa 26. mája 1925, č. 115, o obchode s minerálnymi olejami.

(Vyhláseno v částce 49. Sb. z. a n. dne 16. června 1925.)

Vládné nariadenie zo dňa 26. mája 1925, č. 116, ktorým vydávajú sa predpisy pre živnostenské provodzovanie kameňolomov, hlinísk, pieskovieň a štrkovieň.

Vláda Československej republiky nariaďuje podľa §§ 40, 45 a 102, odst. 6., zákona zo dňa 10. oktobra 1924, č. 259 Sb. z. a n. (živnostenského zákona pre územie Slovenska a Podkarpatskej Rusi):

§ 1. — Ustanovenia tohoto nariadenia platia pre všetky po živnostensky provodzované otvorené kameňolomy a vzťahujú sa obdobne tiež na hliníská, pieskovne a štrkovne pod širým nebom po živnostensky provodzované.